

Valstybės pagalba verslui konkurencijos teisės kontekste

Turinys

- Valstybės pagalbos sąvoka
- Valstybės pagalbos požymiai
- Valstybės pagalbos formos
- Suderinamumas su ES vidaus rinka
- Nereikšminga pagalba (*de minimis*)
- Valstybės pagalbos rūšys
- Bendrosios išimties taikymas
- Europos Komisijos funkcijos
- Konkurencijos tarybos vaidmuo

Valstybės pagalbos sąvoka

Valstybės (vietos savivaldos institucijos) teikiamos finansinės paramos ūkio subjektams priemonės:

- ✓ Suteiktos iš valstybės lėtų arba remiamos valstybės;
- ✓ Teikia ūkio subjektams išskirtinę ekonominę naudą, kurios jie negautų rinkos sąlygomis;
- ✓ Skirtos kai kurių prekių gamybai ar paslaugoms teikti arba kai kuriems ūkio subjektams;
- ✓ Iškraipo arba gali iškraipyti konkurenciją ir veikia prekybą tarp ES šalių.

(Sutarties dėl ES veikimo 107 str. 1 d.)

Valstybės pagalba nesuderinama su ES vidaus rinka.

Valstybės pagalbos požymiai – parama ūkio subjektui iš valstybės lėšų

Parama skirta ūkio subjektui:

- *Ūkio subjektas* - bet koks ūkinę veiklą vykdomasis subjektas, nepaisant jo teisinio statuso ir finansavimo būdų.
- *Ūkinė veikla* - bet kokia veikla, kurios metu konkrečioje rinkoje siūlomos prekės ar paslaugos.

Parama skirta iš valstybės lėšų:

- Bet koks pranašumas, suteiktas ūkio subjektui skiriant tam tikrą turtą ar atleidžiant nuo mokėjimų.
- Valstybės pagalbos teikėju gali būti ir ūkio subjektai, jei valstybės pagalba teikiama per juos.

Patikrinimas – priskirtinumo ir finansavimo kriterijų įvertinimas.

Valstybės pagalbos požymiai – išskirtinė ekonominė nauda

Išskirtinė ekonominė nauda:

- Be paramos priemonių ūkio subjektai išskirtinės naudos rinkos sąlygomis negautų.
- *Privataus investuotojo principas* – jeigu privatus investuotojas neinvestuotų esant tokioms pačioms sąlygoms – suteiktos lėšos laikomos valstybės pagalba.
- *Privataus kreditoriaus principas* – jeigu privatus bankas neskolintų lėšų esant tokioms pačioms sąlygoms (nebūtų garantuotas pelnas) – lėšos laikomos valstybės pagalba.

Ekonominė nauda - *tiesioginė* (suteikiama subsidija) ir *netiesioginė* (atleidžiama nuo mokesčių, sudarant galimybę sutaupyti lėšas).

Valstybės pagalba poųymiai – selektyvumas

Pasirinktinė (selektyvi) parama:

- Teikiama parama tam tikroms įmonėms arba tam tikroms prekėms.
- Valstybės pagalba neapima bendro pobūdžio paramos priemonių, kurios gali turėti poveikį visiems šalies ūkio subjektams.
- Pasirinktinė parama – priemonės, kurios skirtos:
 - atskiro regiono plėtrai,
 - atskiroms veiklos rūšims paremti,
 - t.t. tikslams įgyvendinti (mažos/vidutinės įmonės, naujos įmonės, t.t. projektų vykdytojai, eksporto pagalba ir pan.).

Veikiamas nusistovėjęs balansas tarp įmonės ir jos konkurentų.

Valstybės pagalbos požymiai – poveikis konkurencijai ir prekybai

Poveikis konkurencijai ir prekybai tarp ES šalių:

- Priemonės daro *potencialų* poveikį.
- Vietinės reikšmės veiklos parama neveikia prekybos tarp šalių (vietinė kirpykla ir pan.).
- Parama ūkio subjektui gali veikti prekybą tarp šalių ir kai jo produkcija neeksportuojama.
- Gavėjas vykdo veiklą bet kuriame ekonominiame sektoriuje Sutarties dėl ES rėmuose (išskyrus anglies ir plieno pramonę ir atominės energetikos sektorių).

Prezumpcija – nereikšminga (*de minimis*) pagalba neturi poveikio prekybai tarp šalių.

Valstybės pagalbos formos

- Dažniausia teikiama forma – subsidijos
- Kitos galimos formos:
 - Lengvatinės paskolos (palūkanų subsidijos) ir garantijos, negrąžintinos paskolos,
 - Parama įmonėms aplinkosauginiuose projektuose,
 - Mokesčių, socialinio draudimo įmokų mokėjimo atidėjimas, atleidimas nuo mokesčių,
 - Veiklos nuostolių nurašymas valstybės įmonėse,
 - Žemės/turto pardavimas sumažinta kaina,
 - Mokesčių lengvatos,
 - Neatlygintina reklama valstybės finansuojamoje televizijoje,
 - Kapitalo injekcijos,
 - Įsipareigojimai garantuoti ar ginti rinkos dalį.

Suderinamumas su ES vidaus rinka

Suderinama su ES vidaus rinka (Sutarties 107(2) str.):

- Socialinė pagalba individualiems vartotojams, nediskriminuojant dėl prekių kilmės. Paramos gavėjas – individualus vartotojas.
- Gaivalinės nelaimės/išskirtinių įvykių padarinių šalinimas.
- Pagalba, teikiama tam tikrų Vokietijos Federacinės Respublikos regionų ekonominiam atsilikimui kompensuoti.

Gali būti suderinama su ES vidaus rinka (Sutarties 107(3) str.):

- Pagalba šalių ekonomikos sutrikimams atitaisyti.
- Pagalba projektui, kuris svarbus ES.
- Pagalba tam tikros veiklos rūšių arba ūkio sričių plėtrai skatinti.
- Pagalba kultūrai ir paveldui išsaugoti.
- Kita pagalba, kai tai nustatyta ES institucijų teisės aktais.

De minimis pagalba – tai valstybės pagalba, kuri nelaikoma iškreipiančia konkurenciją

- Bendra *de minimis* pagalbos suma vienai įmonei per 3 metus neturi viršyti 200 000 EUR (arba 100 000 EUR kelių transporto įmonėms) Reglamentas Nr. 1998/2006.
- *Prezumpcija* – pagalba, neviršijanti 200 000 EUR per trejų fiskalinių metų laikotarpį, neiškraipo konkurencijos.

Specialiosios taisyklės:

- *De minimis* pagalbos suma, suteikta vienai žemės ūkio produktų gamybos įmonei per trejus fiskalinius metus, neturi viršyti 7 500 EUR (Reglamentas Nr. 1535/2007).
- Žuvininkystės bendrovėms gali būti skiriama *de minimis* pagalbos suma: 30 000 EUR vienai bendrovei per trejus fiskalinius metus (Reglamentas Nr. 875/2007).

- *Horizontali* :

skirta tam tikro pobūdžio sunkumams, kurie gali kilti bet kokioje ūkio šakoje, pašalinti.

Reglamentuoja Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Nr. 800/2008

- *Regioninė* :

skirta paremti atskirų regionų vystymąsi. Remtinų regionų kriterijai: pragyvenimo lygis, nedarbo lygis ir gyventojų tankumas.

Reglamentuoja Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Nr. 800/2008

- *Sektorinė* :

skirta tam tikroms ūkio šakoms.

Reglamentuoja specialios gairės

- Tarybos reglamente Nr. 994/98 numatytas įgalinimas Europos Komisijai priimti reglamentus, kurie atleistų tam tikras valstybės pagalbos rūšis nuo įprastos notifikavimo procedūros - bendrųjų išimčių reglamentus.
- Bendrosios išimties nustatymo tikslai:
 - Supaprastinti procedūras,
 - Daugiau skaidrumo: aiškūs suderinamumo kriterijai, reglamentai taikomi tiesiogiai,
 - EK gali daugiau dėmesio skirti didesnėms byloms.
- Pavojai:
 - Išankstinė kontrolė pakeista *ex-post* priežiūra,
 - Padidinta paramos teikėjų įsipareigojimų apimtis,
 - Sistema preziumuoja aktyvesnę konkurentų ir nacionalinių jurisdikcijų vaidmenį.

EK teikia pritarimą pagalbai:

- Valstybės narės turi pareigą iš anksto pranešti Komisijai apie visus ketinimus teikti arba pakeisti esamą valstybės pagalbą. Valstybė negali be Komisijos sutikimo teikti naujos valstybės pagalbos. Sutarties 108 (3) str.
- Priimdama bendrosios išimties reglamentus, Komisija gali atleisti valstybes nuo išankstinio pranešimo pareigos, tačiau po pagalbos suteikimo pranešimas vis tiek privalomas.

EK kontroliuoja valstybės pagalbą:

- Bendradarbiauja su valstybėmis ir prižiūri jose taikomas pagalbos sistemas.
- Gali pareikalauti panaikinti nesuderinamas su bendrąja rinka programas arba jas pakeisti.
- Jei EK pripažįsta, kad pagalba nesuderinama su vidaus rinka, ji turi būti gražinta.
- Gali pritarti neatitinkančiam reikalavimų valstybės pagalbai, jei ji suderinama su ES tikslais ir nepažeidžia konkurencijos (retai).

Konkurencijos taryba – koordinuojanti institucija:

- Dalyvauja pranešimų apie valstybės pagalbą bei metinių ataskaitų teikime Europos Komisijai.
- Teikia konsultacijas dėl valstybės pagalbos taikymo valstybės pagalbos teikėjams.
- Atlieka ekspertizes valstybės pagalbos klausimais.
- Tvarko suteiktos valstybės pagalbos registrą.
- Atstovauja Lietuvos poziciją nacionaliniame ir tarptautiniame lygmenyse.
- Vykdo šviečiamąją veiklą valstybės pagalbos klausimais.

Dėkoju už dėmesį!

Daugiau informacijos apie valstybės pagalbą rasite www.konkuren.lt